

Българска народна банка
Управител

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № <u>КП-47-253-03-81</u>
Дата <u>02.06.2022</u>

Указа № БНБ-59559/01-06-2022

ДО
Г-Н МИЛЕН МАТЕЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО КОНСТИТУЦИОННИ
И ПРАВНИ ВЪПРОСИ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И СЕДМО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На Ваш № КП-47-253-03-75 от 19.04.2022 г. / Към наш № БНБ - 46409/21.04.2022 г.

На Ваш № КП-47-253-03-81 от 13.05.2022 г. / Към наш № БНБ - 53343/13.05.2022 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МАТЕЕВ,

Във връзка с Вашите писма под горните номера, с които изпращате на Българската народна банка (БНБ) за становище законопроекти за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), № 47-254-01-33, внесен от Радомир Чолаков и Десислава Атанасова на 07.04.2022 г., и № 47-254-01-41, внесен от Мартин Димитров и група народни представители на 20.04.2022 г., представяме на Вашето внимание бележките и коментарите на Българската народна банка по законопроектите:

1. С предлаганото изменение на ал. 2 на чл. 86 от ЗЗД съгласно законопроект № 47-254-01-33, а според законопроект № 47-254-01-41 с предлаганата нова ал. 3, се диференцира размерът на законната лихва според субекта на паричното задължение в категориите: **физически лица и търговци**. Извън обхвата на предлаганите разпоредби остават други лица като напр. юридическите лица с нестопанска цел, както и субектите на публичното право, като за забавени вземания към/от тях приложимият размер на законна лихва остава неясен. Извън обхвата на предложените изменения остават и държавните органи, към които също се дължи изпълнение на различни по характер парични

пл. „Княз Александър I“ № 1, 1000 София, тел. (02) 9145 9, факс (02) 980 24 25

задължения. Затова е необходимо да бъде изяснен предметът и субектите на визираните в предложените законопроекти обществени отношения с цел избягване на риска при тълкуването и прилагането на разпоредбата.

2. Във връзка с позоваването в мотивите към двата законопроекта на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (Директивата), е необходимо да се имат предвид целите, които следва да бъдат постигнати с въвеждане на разпоредбите на Директивата и нейния обхват/приложно поле.

По отношение на забавата на плащане съображение (12) от преамбюла от Директивата посочва: „Забавата на плащане представлява нарушение на договора, *което е станало финансово привлекателно за длъжниците в повечето държави-членки поради ниските лихви, начислявани за забава, или липсата на такива, и/или бавната процедура на обжалване*. Необходими са решителни промени с цел да се създаде култура на плащане в срок, включително като изключването на правото на начисляване на лихви винаги се разглежда като договорно условие или практика, представляващи явна злоупотреба, за да се обърне тази тенденция и подобна практика да бъде обезсърчена”.

С тази цел и борбата със забавяне на плащанията, Директивата дефинира „законна лихва за забава на плащане“ в чл. 2, т. 6, като проста лихва за забава на плащане при процент, който е равен на сумата от основния лихвен процент *и най-малко осем процентни пункта*. Следователно надбавката от най-малко осем процентни пункта не само че не е максимален размер, а тъкмо обратното – съгласно Директивата представлява минимален размер на надбавка.

Предлаганият текст на ал. 2 на чл. 86, съответно предлаганата нова ал. 3 по законопроект № 47-254-01-41 предвижда, че размерът на законната лихва, „когато е дължима от търговец, **не може да надхвърля основния лихвен процент на Българската народна банка плюс 8 процентни пункта**, а когато е дължима от физическо лице – основния лихвен процент плюс 4 процентни пункта”. Този текст **предполага, че Министерският съвет продължава да бъде компетентен да определя със свой акт по-нисък** от визирания в ал. 2 (съответно ал. 3) размер на законната лихва (вкл. надбавката от 8 процентни пункта).

Същевременно, съгласно Директивата, държавите членки не могат да определят с вътрешен акт по-нисък лихвен процент от предвидения в чл. 2, т. 6, **като 8 процентни пункта е най-ниската надбавка съгласно Директивата, а в предложения текст – тази стойност на надбавката представлява максимум**. В тази връзка не считаме за удачен

подхода за въвеждане на диференцирана надбавка за физически лица в размер под стойността от 8 процентни пункта, предвидена в Директивата.

3. В различни нормативни актове от действащото законодателство се съдържа позоваване изрично на „законната лихва“, напр. в чл. 43, ал. 2 от Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители и чл. 33, ал. 2 от Закона за потребителския кредит. Както при потребителските кредити, така и при ипотечните кредити, кредиторите имат право да договарят размера на лихвите за просрочие до размера, определен от закона – до размера на законната лихва.

Нормативното определяне на този лимит чрез рефериране към размера на законната лихва е обосновано от стремежа за намирането на баланс между интересите и на двете страни в кредитното правоотношение.

На следващо място, при договорите за кредит, сключвани с потребители, с оглед функцията на законната лихва за забава да обезщети кредитора при неизпълнение на парично задължение, **съществува възможността евентуално съществено намаляване на размера на законната лихва за категорията физически лица да бъде възприето като стимул за неоправдано забавяне на изплащането на дължимите суми.** Така, в случай че бъде прието едно от двете законодателни предложения, текущият размер на законната лихва за физически лица би се свел до 4%, т.е. до размер по-нисък от договорната лихва по редовни потребителски кредити. Това от своя страна би стимулирало изпадане на длъжниците в просрочие и увеличаване дела на необслужваните кредити.

В допълнение предложените изменения ще окажат влияние върху нормалното функциониране на банките, кредитната дейност и целия финансов сектор, което също е необходимо да бъде отчетено.

4. Размерът на законната лихва е съществен не само от гледна точка на гражданските правоотношения, но и при уреждане неплащането в срок на държавните вземания, т.е. при публични правоотношения.

Съгласно чл. 1 от Закона за лихвите върху данъци, такси и други подобни държавни вземания „неплатените в сроковете за доброволно плащане, неудържаните или удържани, но невнесени в срок данъци, такси, отчисления от печалби, вноски към бюджета и други държавни вземания от подобен характер се събират със законната лихва. Със същата лихва се събират неплатените в срока за доброволно плащане вноски по задължителното застраховане на имуществата“. Затова евентуалното диференциране на размера на законната лихва спрямо субектите на задължението следва да бъде внимателно

анализирано от гледна точка на фиска, като се вземат предвид всички последици от подобно законодателно решение.

С УВАЖЕНИЕ

ДИМИТЪР РАДЕВ
УПРАВИТЕЛ

